

НАЦІОНАЛЬНЕ
АГЕНТСТВО
КВАЛІФІКАЦІЙ

ОСВІТНІ ПРОГРАМИ: ПОБУДОВА, ОПИС, ВИЗНАННЯ

РАШКЕВИЧ Юрій Михайлович

Доктор технічних наук, професор

Національне Агентство Кваліфікацій

Національна команда експертів із реформування вищої освіти України

Студентоцентроване навчання

Методологія побудови і реалізації освітніх програм із акцентом на працевлаштування та активне життя в суспільстві.

Можливість студентам самотійно компонувати значну частину освітньої програми та обирати викладачів.

Активна участь студентів на різних рівнях управління закладу вищої освіти.

- Студентоцентроване навчання (student-centered education).
- Навчання, орієнтоване на вихід (output-oriented study programme).
- Компетентнісний підхід в побудові та реалізації навчальних програм (competence-based approach).
- Навчання, орієнтоване на результати (result-based education).

Результати навчання: означення і сутність

Закон про освіту:

Результати навчання – знання, уміння, навички, способи мислення, погляди, цінності, інші особисті якості, набуті у процесі навчання, виховання та розвитку, які можна ідентифікувати, спланувати, оцінити та виміряти та які особа здатна продемонструвати після завершення освітньої програми або окремих освітніх компонентів.

- результати навчання сфокусовані на очікуваних досягненнях студента;
- результати навчання сфокусовані на тому, що повинен би продемонструвати (знає, розуміє, здатен зробити) студент/здобувач освіти після завершення навчання.

Програмні результати навчання

Програмні результати навчання ступеневої освітньої програми є набором тверджень про те, що, **як очікується**, студент повинен знати, розуміти та бути здатним продемонструвати після того, як він виконав усі завдання та успішно пройшов усі екзамени/оцінювання, а також отримав ступінь (проект *Co-Re 2*).

Компетентність: означення і сутність

Компетентності характеризують здатність особи успішно здійснювати професійну та подальшу навчальну діяльність, вони виникають в результаті поєднання знань, умінь та практичних навичок, способів мислення, професійних, світоглядних та громадянських якостей, морально-етичних цінностей.

- Компетентності виникають в особі.
- Компетентності далеко не завжди можна чітко виміряти.
- Компетентності формуються протягом освітньої програми в цілому, а інколи навіть можуть переходити на вищий цикл освіти.
- Перелік компетентностей (модель фахівця, ОКХ) в основному визначається зовнішніми по відношенню до університетської системи стейкхолдерами: працедавцями, професійними асоціаціями, випускниками тощо.

Компетентність: означення і сутність

Закон України “Про освіту”:

Компетентність - динамічна комбінація знань, умінь, навичок, способів мислення, поглядів, цінностей, інших особистих якостей, що визначає здатність особи успішно соціалізуватися, провадити професійну та/або подальшу навчальну діяльність.

Компетентності – загальні і спеціальні (фахові).

Рамка кваліфікацій

Рамка кваліфікацій - призначена для впорядкування освітніх і професійних кваліфікацій ієрархічна система кваліфікаційних рівнів, кожен з яких описується набором дескрипторів (результатів навчання/ компетентностей)

Протиріччя європейських мета-рамок

Рамка кваліфікацій для Європейського простору вищої освіти (*The Framework of Qualifications for European Higher Education Area, FQ-EHEA*)

1. Знання та розуміння.
2. Застосування знань і розумінь.
3. Формування суджень.
4. Комунікація.
5. Уміння навчатися.

Європейська рамка кваліфікацій для навчання впродовж життя (*European Qualifications Framework for Life Long Learning, EQF-LLL*)

1. Знання (теоретичні та/або фактологічні).
2. Уміння/навички (когнітивні та практичні).
3. Компетентності (в першу чергу – автономність та відповідальність).

Сучасні європейські мета-рамки

Рамка кваліфікацій для Європейського простору вищої освіти (*The Framework of Qualifications for European Higher Education Area, FQ-EHEA*)

1. Знання та розуміння.
2. Застосування знань і розумінь.
3. Формування суджень.
4. Комунікація.
5. Уміння навчатися.

Європейська рамка кваліфікацій для навчання впродовж життя (*European Qualifications Framework for Life Long Learning, EQF-LLL*)

1. Знання (теоретичні та/або фактологічні).
2. Уміння/навички (когнітивні та практичні).
3. Відповідальність та автономність.

Національна рамка кваліфікацій в Україні

Про затвердження **Національної рамки кваліфікацій**/ Постанова Кабінету Міністрів України від 23.11. 2011 р., № 1341

1. Знання.
2. Уміння.
3. Комунікація.
4. Автономність та відповідальність.
5. Інтегральна компетентність

Національна рамка кваліфікацій в Україні

Зміни в **Національній рамці кваліфікацій**/ Постанова Кабінету Міністрів України від 12.06. 2019 р., № 509

1. Знання.
2. Уміння/навички.
3. Комунікація.
4. Відповідальність та автономія.

Одне із ключових завдань НРК – узгодити освітні та професійні кваліфікації

Формулювання результатів навчання (1)

Результат навчання зазвичай включає 5 ключових компонент:

1. Основне дієслово (рекомендується використовувати словник дієслів таксономії Блума).
2. Тип результату навчання.
3. Тема або предмет навчання: галузь знань, професійна діяльність, здатність виконувати, або якась особлива навичка.
4. Стандарт/форма представлення РН.
5. Обсяг/контекст - відображення ширини, глибини та складності навчання

Приклад фахового результату навчання

[Студентом] продемонстроване знання європейської та світової хронології, особливо - в період з 1500 року, він здатен описати в синтетичних термінах основні підходи до вивчення європейських імперій, а також світової та глобальної історії.

Продемонструвати, описати	знання	європейської та світової хронології, особливо - в період з 1500 року	описати в синтетичних термінах	основні підходи до вивчення європейських імперій, а також світової та глобальної історії
Дієслово	Тип	Предмет	Стандарт	Обсяг/ Контекст

Формулювання програмних результатів навчання

Структура результату навчання

1. Використовуйте активне дієслово, щоб висловити те, що здобувачі повинні знати і бути в змозі зробити (наприклад, випускники можуть "описати", "реалізувати", "зробити висновки", "оцінювати", "планувати" ...).
2. Вкажіть на те, до чого (об'єкт, вміння) цей результат відноситься (наприклад, може пояснити "функції апаратних компонентів", "може представити дизайн вітальні від руки" ...).
3. Вкажіть модальність, яка підтверджує досягнення результату навчання (наприклад, "подати огляд" матеріалів, найбільш часто використовуваних в електричній інженерії, "розробити науковий проект, застосувавши сучасні наукові методи" ...).

Приклад програмного РН (бакалаврська інженерна програма)

Студент буде здатен працювати ефективно одноосібно, у складі команди і в мультидисциплінарному оточенні, застосовуючи здатність до навчання впродовж життя

Студент Суб'єкт	Що робить? Активне дієслово	Для чого? Об'єкт	Як? Модальність
буде здатен	працювати	одноосібно, у складі команди, в мультидисциплі- нарному оточенні	ефективно, застосовуючи здатність до навчання впродовж життя

Приклад програмного РН (магістерська програма)

Студент буде здатен готувати праці із якісним викладом змісту робіт, які подаються до друку, робити доповіді на професійному рівні

Студент Суб'єкт	Що робить? Активне дієслово	Для чого? Об'єкт	Як? Модальність
буде здатен	готувати (писати), презентувати	праці, доповіді	професійний рівень, із якісним викладом змісту

Програмний результат навчання: *креативність*

Рівень	Програмний результат навчання
Бакалаврський	Виявлена здатність генерувати та поширювати нові ідеї, або генерувати інноваційні вирішення для відомих проблем або ситуацій.
Магістерський	Виявлена здатність генерувати оригінальні, якісно нові ідеї, які можуть бути однозначно та аргументовано сприйнятими як в знайомих, так і в незнайомих ситуаціях.
Освітньо-науковий	Виявлена здатність долучатися новими, практичними, прикладними та комплексними ідеями та розв'язками, що впливають на практичне виконання поставлених завдань.

Рекомендації щодо проектування та формулювання результатів навчання на рівні програми та модуля

- Починати опис результату навчання дієсловом дії, за яким іде об'єкт дієслова, а далі – фраза, яка формує контекст.
- Використовувати лише одне дієслово для опису одного результату навчання.
- Уникати складних речень, за необхідності використовуйте більше, ніж одне речення для зрозумілості.
- Переконайтесь, що результати навчання для навчальної дисципліни/модуля співвідносяться із загальними результатами освітньої програми.
- Результати навчання повинні бути видимими та вимірюваними, а також такими, яким можна дати оцінку.
- При написанні результатів навчання пам'ятайте про обмеження у часі, протягом якого повинні бути досягненні ці результати, оскільки завжди є небезпека того, що автор може проявити надмірну амбіційність при написанні; запитайте себе, чи реалістично досягти ці результати навчання за наявних часових та ресурсних обмежень.

Рекомендації щодо проектування та формулювання результатів навчання на рівні програми та модуля

- Оскільки ви працюєте над написанням результатів навчання, пам'ятайте про те, як ці результати будуть оцінені, а саме: як ви будете знати, що студент досяг цих результатів навчання? Якщо результати навчання є надто широкими, можуть виникнути труднощі при їх оцінюванні. І навпаки, якщо – занадто деталізованими, то перелік результатів навчання може бути надто довгим.
- Перед завершенням запитайте колег і, можливо, колишніх студентів, чи написані результати навчання є зрозумілими для них.
- При написанні результатів навчання для студентів другого та наступних курсів, намагайтесь уникнути перевантаження списку результатів навчання результатами, які взяті з нижніх рівнів таксономії Блума (наприклад, Знання та їх Розуміння в когнітивній сфері). Спробуйте поставити завдання студентам використати те, що вони вивчили, шляхом використанні результатів навчання, взятих з вищих категорій (наприклад, Застосування, Аналіз, Синтез та Оцінювання).

Методологія побудови студентоцентрованої освітньої програми

Методологія побудови студентоцентрованої освітньої програми

1. Визначення потреби та потенціалу програми
2. Визначення профілю та ключових компетентностей
3. Формулювання програмних результатів навчання
4. Вирішення питання щодо модуляризації освітньої програми
5. Визначення компетентностей та формулювання результатів навчання для кожного модуля
6. Визначення підходів до викладання, навчання та оцінювання
7. Перевірка охоплення ключових загальних та предметно-спеціалізованих компетентностей
8. Розроблення освітньої програми та її структурних одиниць
9. Перевірка збалансованості та реалістичності програми
10. Моніторинг та удосконалення програми в процесі її реалізації

Методологія побудови студентоцентрованої освітньої програми

---

1. Визначення потреби та потенціалу програми

- проконсультуватися з зацікавленими сторонами (потенційними студентами, науковцями, потенційними роботодавцями), щоби перевірити, чи є потреба в даній програмі,
- вирішити чи запропонована програма відповідає встановленим або новим професійним вимогам,
- чи цілі програми відповідають стратегії розвитку університету.

Методологія побудови студентоцентрованої освітньої програми

2. Визначення профілю та ключових компетентностей

- визначити основні предметні області, що формують основу освітньої програми,
- визначити орієнтацію та вказати тип програми: загальна чи спеціалізована,
- визначити та описати потенційні галузі та сектори, де випускники зможуть знайти місце роботи
- визначити та описати внесок програми для розвитку особистого та громадянського рівня культури
- визначити ключові програмні компетентності, розподіливши їх на загальні та спеціальні компетентності, найбільш відповідні для запропонованої програми.

Методологія побудови студентоцентрованої освітньої програми

3. Формулювання програмних результатів навчання

- сформулювати програмні результати навчання відповідно до ключових програмних компетентностей.

4. Вирішення питання щодо модуляризації освітньої програми

- Вирішити, чи кожна одиниця програми повинна мати кратний кредитний вимір (наприклад, 5-10-15), або довільний вимір, що відповідає реальному навчальному навантаженню,
- присвоїти ЄКТС кредити кожній одиниці освітньої програми, за умови, що одному семестру відповідає 30 ЄКТС кредитів, а звичайному навчальному року – 60 ЄКТС кредитів. 1 ЄКТС кредит відповідає 30 годинам загального навчального навантаження студента.

Методологія побудови студентоцентрованої освітньої програми

5. Визначення компетентностей та формулювання результатів навчання для кожного модуля

- вибрати загальні та спеціальні компетентності, які слід сформулювати та покращити в кожному модулі, на основі ключових програмних компетентностей,
- сформулювати результати навчання для кожної компетентності, які слід розвинути в даній структурній одиниці освітньої програми.

6. Визначення підходів до викладання, навчання та оцінювання

- погодити спосіб якнайкращого розвитку та оцінювання компетентностей та досягнення бажаних результатів навчання,
- передбачити різноманітні підходи до навчання, викладання та оцінювання.

Методологія побудови студентоцентрованої освітньої програми

7. Перевірка охоплення ключових загальних та предметно-спеціалізованих компетентностей

- перевірити розвиток ключових загальних та спеціальних компетентностей,
- перевірити, чи всі програмні ключові загальні та спеціальні компетентності покриваються компонентами освітньої програми.

8. Розроблення освітньої програми та її структурних одиниць

- підготувати опис програми та описи її структурних одиниць на основі профілю, ключових програмних компетентностей, програмних результатів навчання, розподілу кредитів, визначених підходів до навчання та оцінювання.

Методологія побудови студентоцентрированої освітньої програми

9. Перевірка збалансованості та реалістичності програми

- перевірте, чи завершена програма збалансована, тобто - чи прикладені зусилля вартують компетентностей, які мають бути досягнуті,
- перевірте, чи кредити присвоєні раціонально, чи студенти здатні завершити окремі дисципліни та всю освітню програму, вклавшись у визначений час.

10. Моніторинг та удосконалення програми в процесі її реалізації

- реалізуйте освітню програму та її компоненти відповідно до чіткої структури та прозорого плану впровадження,
- виконуйте моніторинг програми та її компонентів шляхом опитування студентів та працівників з метою оцінювання викладання, навчання та оцінювання, а також вихідної інформації відповідно до показника успішності, рекомендовано використовувати контрольний перелік запитань Tuning для оцінки навчального плану.
- використовуйте системи зворотного та прямого зв'язку для аналізу результатів оцінювання та очікуваних розробок в предметній галузі з врахуванням потреб суспільства та наукового середовища.
- використовуйте отриману інформацію для удосконалення програми в цілому та її компонентів.

Самоаналіз освітньої програми

Запитання щодо профілю програми:

- Чи чітко і повністю зазначено потребу в новій програмі та її потенціал?
- Чи є метою створення нової програми задовольнити встановлені або нові професійні і/чи соціальні вимоги?
- Чи проходило консультування із зацікавленими сторонами? Чи вони визначили потребу для нової програми?
- Чи був вибраний відповідний підхід під час консультацій? Чи були вибрані відповідні групи для консультацій щодо нової програми?
- Чи чіткими є визначення профілю програми, цільових груп, на які програма спрямована, її місце в національному та міжнародному просторі?
- Чи є очевидним, що програма буде відповідно визнана в контексті майбутнього працевлаштування? Чи вона належить до конкретного професійного чи соціального контексту?
- Чи нова програма є науково цікавою для працівників та студентів?
- Чи є розуміння освітянського контексту, в якому нова програма буде реалізована?

Самоаналіз освітньої програми

Запитання щодо результатів навчання:

- Чи чітко і правильно були визначені результати навчання на рівні всієї програми та окремих її компонентів?
- Чи будуть вони відображені у заданому профілі програми? Чи правильно вони розподілені між різними частинами програми?
- Чи гарантується прогрес та послідовний розвиток програми в цілому та її окремих модулів?
- Чи результати навчання сформульовані в рамках фахових (предметно-специфічних) та загальних компетентностей, до яких входить знання, розуміння, уміння та навички, здатності та цінності?
- Що є гарантією того, що результати навчання будуть зрозумілі та відповідно визнані в ЄПВО та за його межами?

Самоаналіз освітньої програми

Запитання щодо компетентностей:

- Чи загальні і фахові компетентності, які студент повинен набути в процесі навчання, є чітко визначеними і відповідно сформульованими?
- Чи відповідає рівень компетентностей задекларованому рівню освітньої програми?
- Чи виражені компетентності, яких потрібно набути, таким чином, що їх можна виміряти?
- Чи гарантується послідовний розвиток компетентностей по ходу реалізації програми?
- Як можна оцінити набуті компетентності, чи наявна методологія оцінювання компетентностей для вказаних результатів навчання?
- Чи чітко описані підходи до викладання та навчання з метою розвитку визначених компетентностей, які докази того, що результат буде досягнуто?
- Чи є вибрані підходи достатньо різноманітними, творчими/інноваційними?
- Чи є визначені у освітній програмі компетентності порівняльними (які можливо порівняти) і сумісними із загальноприйнятими європейськими точками прив'язки для даної предметної області?

Самоаналіз освітньої програми

Запитання щодо рівня програми:

- Чи брався до уваги початковий рівень вступників при визначенні для них навчальних потреб?
- Чи відповідає рівень результатів навчання та компетентностей вимогам даного циклу, передбачених європейською та національною Рамками кваліфікацій?
- Якщо передбачені підрівні програми, то чи вони описані мовою результатів навчання?
- Чи рівні описуються в термінах:
  - набуття знань, розуміння, уміння, навиків та здатностей;
  - застосування знань, розуміння, уміння, навиків та здатностей на практиці;
  - прийняття рішень;
  - комунікативних знань та розумінь;
  - здатності для продовження навчання?

Самоаналіз освітньої програми

Запитання щодо кредитів та навантаження:

- Чи базується освітня програма на ЄКТС? Чи відповідає вона основним властивостям ЄКТС?
- Чи призначені кредити в програмі? Як гарантується правильність такого розподілу?
- Як пов'язані кредити з результатами навчання в цій програмі?
- Як перевіряється відповідність між навчальним навантаженням студента та розподілом кредитів?
- Як гарантується збалансованість навантаження студента під час кожного навчального періоду в сенсі навчання, викладання та оцінювання? Яким чином включають студентів у цей процес?
- Які використовуються механізми для перевірки відповідності призначених кредитів обсягам навчальної діяльності студента (навчання, викладання, оцінювання).
- Чи інформація про дану освітню програму міститься в Інформаційному пакеті ЄКТС університету?
- Як забезпечується мобільність студентів в програмі?
- Яким чином студентів інформують про мобільність?
- Як використовують основні документи ЄКТС для мобільності?
- Хто є відповідальним за процеси визнання, якими є процедури?

Самоаналіз освітньої програми

Запитання щодо наявних ресурсів:

- Як гарантується наявність офіційного затвердження освітньої програми та необхідних для її реалізації ресурсів?
- Чи гарантується наявність кадрового забезпечення для реалізації програми, чи потребує програма залучення викладачів з-поза меж даного факультету/університету?
- Чи передбачається підвищення кваліфікації викладацького складу у зв'язку із новим підходом до створення та реалізації нової програми, в першу чергу – новими підходами до викладання, навчання та оцінювання?
- Яким чином програма буде забезпечена необхідними для її успішної реалізації структурними, фінансовими, інформаційними, технічними засобами?
- Чи є гарантовані місця практики для студентів?

Аналіз ходу виконання освітньої програми

- Як здійснюється моніторинг якості виконання програми та її окремих складових?
- Як здійснюється моніторинг якості персоналу та його мотивація до виконання програми?
- Чи є на факультеті/навчальному закладі система оцінювання якості, чи відповідає вона європейським стандартам та рекомендаціям з внутрішнього забезпечення якості?
- Чи відповідає вимогам програми якість навчальних класів та обладнання?
- Як перевіряється вхідний рівень потенційних студентів?
- Як здійснюється моніторинг успішності студентів з точки зору досягнутих результатів навчання та компетентностей, чи відповідає реальне навчальне навантаження студентів задекларованому кредитному виміру окремих модулів/навчальних дисциплін та освітньої програми в цілому?
- Як відслідковується працевлаштування випускників? Чи є база даних випускників?

Аналіз ходу виконання освітньої програми

- Чи збирається та аналізується інформація про рівень задоволеності випускників даною програмою?
- Як організовано систему підвищення кваліфікації професорсько-викладацького складу?
- Яким чином відбувається перегляд та оновлення освітньої програми?
- Як гарантується життєздатність програми, відповідальність за підтримку та оновлення програми відповідними органами?
- Як організовано і забезпечується оновлення інформації, що стосується даної програми?
- Яким чином забезпечується адекватність системи підтримки студентів, консультування та наставництва?
- Чи видається студентам автоматично та безоплатно Додаток до диплома європейського зразка?

ОПИС освітньої програми

Розділ 1. Профіль ОП

1 – Загальна інформація

Повна назва вищого навчального закладу та структурного підрозділу	
Ступінь вищої освіти та назва кваліфікації мовою оригіналу	Вказується ступінь вищої освіти та повна назва кваліфікації мовою оригіналу, які присуджуються на основі успішного завершення даної освітньої програми. Якщо за результатами успішного виконання ОП вищий навчальний заклад освіти має право присвоювати професійну(і) кваліфікацію(і), то подається її назва (перелік назв) та вказуються процедури їх присвоєння.
Офіційна назва освітньої програми	
Тип диплому та обсяг освітньої програми	Тип диплому – одиничний, подвійний, спільний. Обсяг вказується в кредитах ЄКТС та роках. Приклад: Диплом магістра, одиничний, 90 кредитів ЄКТС, термін навчання 1,5 роки
Наявність акредитації	Подається інформація про акредитацію ОП, у т.ч. іноземну чи міжнародну. Вказується: - назва організації, яка надала акредитацію даній програмі; - країна, де ця організація розташована; - період акредитації

Профіль ОП

1 – Загальна інформація (продовження)

Цикл/рівень	Приклад: НРК України – 7 рівень, FQ-ЕНЕА – другий цикл, EQF-LLL – 7 рівень
Передумови	Вимоги щодо попередньої освіти. За необхідності вказується, що обмежує перехід на дану ОП. Приклад: Наявність ступеня бакалавра
Мова(и) викладання	
Термін дії освітньої програми	Вказується термін дії освітньої програми до її наступного планового оновлення. Цей термін не може перевищувати періоду акредитації.
Інтернет-адреса постійного розміщення опису освітньої програми	Вказується адреса сторінки даної освітньої програми в Інформаційному пакеті/Каталозі курсів закладу вищої освіти.

Профіль ОП

2 – Мета освітньої програми

Чітко та коротко формулювання (в одному - двох реченнях)

3 - Характеристика освітньої програми

Офіційна назва освітньої програми

Предметна область (галузь знань, спеціальність, спеціалізація (за наявності))

Зауваження: Якщо ОП є мульти- чи міждисциплінарною, то вказується - перелік її основних компонент, а також орієнтовний обсяг кожної компоненти у % від загального обсягу ОП.
Якщо ОП є спеціалізованою (формальна спеціалізація в рамках спеціальності із відображенням цього в документі про вищу освіту), то вона повинна бути зареєстрована в НАЗЯВО.

Орієнтація освітньої програми

Освітньо-професійна (для молодшого бакалавра, бакалавра, магістра);
Освітньо-наукова (магістра, доктора філософії)
Відповідно до МСКО освітньо-професійна та освітньо-наукова програма може мати академічну або прикладну орієнтацію. Доцільно коротко охарактеризувати наукову орієнтацію та професійні (спеціалізаційні) акценти

Основний фокус освітньої програми та спеціалізації

Загальна/спеціальна освіта в галузі/предметній області/ спеціальності
Ключові слова

Особливості програми

Наприклад: обов'язковий семестр міжнародної мобільності; реалізується англійською мовою; вимагає спеціальної практики тощо.
Також можуть вказуватися узгодженість даної ОП із програмами інших країн, експериментальний характер ОП та інші особливості, які надає ЗВО (автономія)

4 – Придатність випусників до працевлаштування та подальшого навчання

Придатність до працевлаштування	Коротко вказуються види економічної діяльності, професійні назви робіт (за ДКП) Можливості професійної сертифікації
Подальше навчання	Вказуються можливості для продовження навчання на вищому рівні.

5 – Викладання та оцінювання

Викладання та навчання	Коротко (до 3-х рядків) описуються основні підходи, методи та технології, які використовуються в даній програмі. Наприклад: студентсько-центроване навчання, самонавчання, проблемно-орієнтоване навчання, навчання через лабораторну практику тощо.
Оцінювання	Наприклад: усні та письмові екзамени, практика, есе, презентації, проектна робота тощо.

Профіль ОП

6 – Програмні компетентності

Інтегральна компетентність	Формулюється шляхом конкретизації інтегральної компетентності відповідного стандарту вищої освіти в контексті особливостей даної освітньої програми.
Загальні компетентності (ЗК)	Рекомендується за необхідності із врахуванням особливостей конкретної освітньої програми вибирати (додаткові до визначених стандартом) компетентності із переліку загальних компетентностей проекту Тьюнінг. Виділяються: <ul style="list-style-type: none"> - компетентності, визначені стандартом вищої освіти спеціальності та, за наявності, в професійному стандарті, - компетентності, визначені вищим навчальним закладом Передбачається, що в стандарті вищої освіти буде визначено 8–12 загальних компетентностей, які в основному вибираються з переліку проекту Тьюнінг.
Фахові компетентності спеціальності (ФК)	Корелює з описом відповідного кваліфікаційного рівня НРК, назви компетентностей формулюються із врахуванням категорій компетентностей НРК: знання, уміння, комунікація, автономія і відповідальність. Рекомендуються використовувати міжнародні зразки (проект Тьюнінг, стандарти QAA тощо) Виділяються: <ul style="list-style-type: none"> - компетентності, визначені стандартом вищої освіти спеціальності та, за наявності, в професійному стандарті, - компетентності, визначені ЗВО. Якщо освітня програма передбачає наявність декількох неформальних спеціалізацій, то програмні компетентності доцільно формулювати для кожної спеціалізації зокрема. Передбачається, що в стандарті вищої освіти буде визначено 15-18 фахових (спеціальних) компетентностей

7 – Програмні результати навчання

Виділяються:

- програмні результати навчання, визначені стандартом вищої освіти спеціальності (стандарт визначає нормативний зміст підготовки - 15-20 узагальнених результатів навчання, які корелюються з програмними компетентностями) та, за наявності, професійним стандартом.

- програмні результати навчання, визначені вищим навчальним закладом (як правило, не більше 5).

Програмні результати навчання формулюються в активній формі із урахуванням різних рівнів складності у когнітивній сфері (таксономія Блума), а також у афективній та психомоторній сферах.

Якщо вищий навчальний заклад вважає за доцільне класифікувати програмні результати навчання, то рекомендується це робити за наступною схемою (як в Додатку до диплому): Знання та розуміння, Застосування знань та розуміння, Формування суджень.

8 – Ресурсне забезпечення реалізації програми

Кадрове забезпечення	Вказуються специфічні характеристики кадрового забезпечення, включаючи можливу участь закордонних фахівців.
Матеріально-технічне забезпечення	Вказуються специфічні характеристики матеріально-технічного забезпечення
Інформаційне та навчально-методичне забезпечення	Вказуються специфічні характеристики інформаційного та навчально-методичного забезпечення

9 – Академічна мобільність

Національна кредитна мобільність	Вказуються, наприклад, укладені угоди про академічну мобільність, про подвійне дипломування тощо.
Міжнародна кредитна мобільність	Вказуються, наприклад, укладені угоди про міжнародну академічну мобільність (Еразмус+ К1), про подвійне дипломування, про тривалі міжнародні проекти, які передбачають включене навчання студентів тощо.
Навчання іноземних здобувачів вищої освіти	Умови та особливості ОП в контексті навчання іноземних громадян.

Розділ 2

2. Перелік компонент освітньо-професійної/наукової програми та їх логічна послідовність

2.1. Перелік компонент ОП *
Подається у вигляді таблиці

2.2. Структурно-логічна схема ОП

Короткий опис логічної послідовності вивчення компонент освітньої програми.
Рекомендується представляти у вигляді графа.

* Згідно із Законом України “Про вищу освіту” студенти мають право на “вибір навчальних дисциплін у межах, передбачених відповідною освітньою програмою та робочим навчальним планом, в обсязі, що становить не менш як 25 відсотків загальної кількості кредитів ЄКТС, передбачених для даного рівня вищої освіти. При цьому здобувачі певного рівня вищої освіти мають право вибирати навчальні дисципліни, що пропонуються для інших рівнів вищої освіти, за погодженням з керівником відповідного факультету чи підрозділу”.

Вищі навчальні заклади самостійно визначають механізми реалізації права студентів на вибір навчальних дисциплін (описується відповідним Положенням). Вибіркові дисципліни можуть формуватися у блоки, тоді студент вибирає блок дисциплін, після чого усі дисципліни блоку стають обов'язковими для вивчення. Рекомендується використовувати як блочні форми вибору, так і повністю вільний вибір дисциплін студентами.

Код н/д	Компоненти освітньої програми (навчальні дисципліни, курсові проекти (роботи), практики, кваліфікаційна робота)	Кількість кредитів	Форма підсумк. контролю
Обов'язкові компоненти ОП			
ОК 1.			
ОК 2.			
ОК 3.			
...			
Загальний обсяг обов'язкових компонент:			
Вибіркові компоненти ОП *			
<i>Вибірковий блок 1 (за наявності)</i>			
ВБ 1.1.			
ВБ 1.2.			
ВБ 1.3.			
<i>Вибірковий блок 2 (за наявності)</i>			
...			
Загальний обсяг вибірових компонент:			
ЗАГАЛЬНИЙ ОБСЯГ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ			

3. Форма атестації здобувачів вищої освіти

Подається інформація про види (форми) підсумкової атестації та документи, які отримує випускник на основі її успішного проходження.

Приклад:

Атестація випускників освітньої програми спеціальності № __ "Назва" проводиться у формі захисту кваліфікаційної магістерської роботи та завершується видачею документу встановленого зразка про присудження йому ступеня магістра із присвоєнням кваліфікації: Магістр з _____ за спеціалізацією _____

(назва спеціальності)

(назва спеціалізації)

Атестація здійснюється відкрито і публічно.

Розділ 4

4. Матриця відповідності програмних компетентностей компонентам освітньої програми

	ОК 1	ОК 2	...	ОК n	ВБ 1	ВБ 2	...	ВБ m
ЗК 1			•	•				•
ЗК 2	•			•	•	•	•	•
ЗК 3	•	•				•		
...								
ФК 1	•		•		•		•	•
ФК 2	•	•		•	•	•	•	•
ФК 3	•	•		•	•	•	•	•

Розділ 5

5. Матриця забезпечення програмних результатів навчання (ПРН) відповідними компонентами освітньої програми

	ОК 1	ОК 2	...	ОК n	ВБ 1	ВБ 2	...	ВБ m
ПРН 1	•	•	•	•	•	•	•	•
ПРН 2	•	•	•	•	•	•	•	•
...	•	•		•		•		•
ПРН к	•			•		•	•	•

Запитання щодо ОП, які виникають у зв'язку із новою системою акредитації

---

1. Реалізація права студента на вибір частини навчальних дисциплін.
2. Визнання результатів навчання та кваліфікацій.
3. Допустимий ступінь зміни контенту ОП.
4. Освітні програми та спеціалізації.
5. Гарант програми
6. Дуальна освіта та практика

Закон України “Про вищу освіту”:

Стаття 62. Права осіб, які навчаються у закладах вищої освіти

1. Особи, які навчаються у закладах вищої освіти, мають право на:

.....

15) вибір **навчальних дисциплін** у межах, передбачених відповідною освітньою програмою та навчальним планом, в обсязі, що становить **не менш як 25 відсотків загальної кількості кредитів ЄКТС**, передбачених для даного рівня вищої освіти. При цьому здобувачі певного рівня вищої освіти мають право вибирати навчальні дисципліни, що пропонуються для інших рівнів вищої освіти, за погодженням з керівником відповідного факультету чи підрозділу;

Закон України “Про освіту”:

Освітні програми розробляються закладами освіти, науковими установами, іншими суб’єктами освітньої діяльності та затверджуються відповідно до цього Закону та спеціальних законів.

Освітні програми повинні передбачати освітні компоненти для **вільного вибору** здобувачів освіти.

Критерії оцінювання якості освітньої програми

Критерій 2. Структура та зміст освітньої програми

...

4. Структура освітньої програми передбачає можливість для формування індивідуальної освітньої траєкторії, зокрема через індивідуальний вибір здобувачами вищої освіти навчальних дисциплін в обсязі, передбаченому законодавством.

Вибір частини навчальних дисциплін

---

1. Принципи вибору навчальних дисциплін, які закладені в ОП (чому і як)
2. Реалізація права на вибір (положення)
3. Реальність вибору (статистика)

Моделі реалізації вибірковості

1. Повністю вільний вибір.

Модель передбачає можливість вільного вибору студентами навчальних дисциплін (обмеження лише на рівень дисциплін, допускається певний відсоток вибору дисциплін із суміжних рівнів ВО) в межах передбаченого ЗВО 25% обсягу кредитів ОП.

Може бути реалізована в ОП типу LA (LiberalArts), які на сьогодні не передбачені законодавством, але до яких наближаються деякі ОП соціально-гуманітарного профілю.

Недолік при застосуванні в іншого типу ОП: вибрані студентом дисципліни можуть бути абсолютно не прив'язані до профілю підготовки (спеціальність), що ставить під сумнів якість отриманої кваліфікації, а також доцільність бюджетного фінансування такої програми.

Моделі реалізації вибірковості

2. Напів-вибіркові (semi-optional) дисципліни.

Вільний вибір дисциплін, але в межах достатньо широкого набору. Приклади: соціально-гуманітарний блок дисциплін, дисципліни підготовки із іноземних мов, дисципліни блоку загальних компетентностей і т.п.

У порівнянні із попередньою моделлю маємо кращу цілісність (профільність) освітньої програми та якість кваліфікації.

Моделі реалізації вибірковості

3. Вибір блоками.

Модель передбачає підготовку випускника, максимально готового до працевлаштування (мова йде в першу чергу про ОП бакалавра). Оскільки нові спеціальності в основному є достатньо широкими, то підготувати фахівця, готового до реальної роботи за усім спектром професій даної спеціальності, є нереально. Тому внутрішня профілізація є необхідною. Вона може бути реалізована поетапно (наприклад, для програм інженерної підготовки – на 3-4 курсах) шляхом формування профілізаційних блоків певного кредитного обсягу: більш широких на 3 курсі та більш спеціалізованих на 4-му.

При цьому в рамках кожного із блоків доцільно поєднувати як обов'язкові (в даному блоці), так і напів-вибіркові дисципліни.

Моделі реалізації вибірковості

4. Комбінація блоків і вільного вибору.

Враховуючи потребу виділити певну кількість кредитів ОП для особистісного розвитку студента та виконати вимоги ЗО, доцільно поряд із вибором профілізаційних блоків запропонувати певну кількість кредитів для повністю вільного вибору. Наприклад: 5% ОП – повністю вільний вибір, 20% і більше – вибір блоками.

5. Реалізація концепції «major-minor».

Дана модель є одним із варіантів реалізації принципу міждисциплінарності.

Усі 25% кредитного обсягну можуть бути використані для формування в межах даної ОП «підпрограми» профілізації, відмінної від основної спеціальності. В даній моделі студент вибирає minor-профіль (блок дисциплін обсягом принаймні 25% усієї ОП). При цьому в рамках блоку можуть бути як обов'язкові (в даному блоці), так і напів-вибіркові дисципліни

Моделі реалізації вибірковості

6. Концепція «вікно мобільності»

Дана концепція настійно рекомендується в Довіднику користувача ЄКТС для забезпечення міжнародної кредитної мобільності в рамках ЄПВО. Суть її полягає у виділенні певного семестру (наприклад 6-го чи 7-го в рамках 4-річної ОП), у якому УСІ дисципліни є повністю вибірковими або напів-вибірковими (на мою думку – більш логічно).

При цьому ОП рекомендується модуляризувати – зробити усі дисципліни однакового кредитного обсягу (наприклад, 5 кредитів ЄКТС)

7. Поєднання вищеозначених моделей.

Моделі реалізації вибірковості

Загальні висновки:

Абсолютним пріоритетом при виборі моделі повинні бути якість ОП та, відповідно, якість підготовки випускника, його готовність до професійної діяльності та активного суспільного життя.

В рамках проектування кожної окремої ОП необхідно проаналізувати і обґрунтувати вибір тієї чи іншої моделі реалізації права студентів на вибір компонент ОП.

Аж ніяк не можна нав'язувати ту чи іншу (а найгірше – єдину) модель як «рекомендовану», враховуючи різноманіття профілів підготовки (галузі, спеціальності, спеціалізації), університетських традицій та можливостей, вимог та рекомендацій професійних асоціацій та локальних ринків праці, досвіду та особливостей міжнародної освітянської співпраці (в першу чергу – програми подвійного дипломування) тощо.

Визнання кваліфікацій

- Лісабонська конвенція про визнання (1997)
- Глобальна конвенція про визнання (2019)
- Інформаційно-іміджевий центр МОН

Визнання результатів навчання

- Міжнародна академічна мобільність
- Переведення із іншого вишу
- Перезарахування із інших програм

Допустимий ступінь зміни контенту ОП

Освітні програми та спеціалізації

Спеціалізація - складова спеціальності, що визначається закладом вищої освіти та передбачає профільну спеціалізовану освітню програму підготовки здобувачів вищої та післядипломної освіти.

Лист-роз'яснення МОН 2018 р. щодо того, що запровадження спеціалізації вимагає створення окремої освітньої програми.

Гарант програми

Підкритерій 2.5

ЗВО має продемонструвати, що отримані здобувачами під час практик компетентності будуть корисними в їхній подальшій професійній діяльності. Це означає, що ЗВО має у співпраці із роботодавцями та випускниками програми ретельно підходити до визначення змісту практик та мати змогу продемонструвати це під час акредитаційної експертизи.

**НАЦІОНАЛЬНЕ
АГЕНТСТВО
КВАЛІФІКАЦІЙ**

ДЯКУЮ ЗА УВАГУ!